Kårta
Sede-Läror
Och
Sede-Tillämpningar,
Författade
Aº: MDCCXXVI.
Af
JACOB FRESE.

STOCKHOLM,
Tryckt hos BENJAMIN GOTTLIEB SCHNEIDER.
A:o 1726.

Föremåle.

Benägne Läsare.

Wid Afton-swalkan, när Solen bårgar sig, skiuter han ifrån sig de lusligaste strålar; Så är och mångens ytterste Tal det betänkeligaste. Deße **korta Gede-Läror**, som jag lämnar dig till någon Åminnelse efter mig, och hwilka, sedan jag till Aska worden är, wittna kunna at jag warit hafwer, äro de sidsta Gnistor af mitt Förstånds Lius. När mörker omsatt mig på alla sidor, jag menar, när Siukdom, Sömne-lösa och sielfwa Döden trångt in

till mig, har jag icke welat lämna mina tankar ledige, på det de icke skulle dragas till synd: utan hällre öfwat och uppehållit dem i nyttige tings betraktelser. I sielfwa Skrif-sättet finner du den åtskillnad, at somlige Reglor åro Gede-Läror: somlige Gede-Tillämpningar, hwilka, antingen genom någon Diktan: eller ock Sage-wis, åro anförde; dock leda de alle till ett ändemål. Om icke Hinnmakt och orke-lösa emellan kommit, hade jag blifwit widlyftigare; Nu består min största behaglighet i kårthet. Bewågne Läsare! jag begiärar icke mer än din wälwilja. Sedan Trådet förwißnat, kan man ju än tala om Fruchten, huru den smakat.

Stockholm, den 25. *Febr.* *Ao.* 1726.

JACOB FRESE.

Sede-

Sede-Läror i gemeen.

ÄR GUD begynnelsen och Ändan, hwi begynner och ändar du icke med Honom ditt Räd och dine Anslag? Helga HErranom, Förstlingen af all din Giärning, så skall Han leda din Ingång: befrämja din Fortgång: och wälsigna din Utgång. Det är bättre i begynnelsen se sig före, än wid slutet ångra sig.

Gräset lofwar sin Skapare: Ljus och Mörker prisa GUD; och du upläter icke din Mun till din HERres Låf och Beröm. Du otacksamme! **Låt Liljorna lära dig.**

Ulf i ditt Land och förkofra dig. Bär Jorden dig icke hår de söta Mandlar; så bär hon dig dock de sunda Niupon. **Bättre åre egne Kirßbär, än främmande Hindrufwor.**

Fadren satt i frögd och bragte sig och sine Barn i elände. När nu ingen dem hiälpa kunde, hölts ett Råd, som ifrån Ewighet warit beslutit, och Han, som beslöt det, kom och undsatte dem. Ditt fall i Adam och din upprättelse i Christo åre dig bekante. Paradiset war förlorat, och är återwunnit. **Sök det tillkommande, så skall du icke sakna det framfarna; begrät det framfarna, så skall du få glädie i det tillkommande.**

Det woro fem fåwitske Jungfrur, och deras Lampor sloknade; ty de kommo försent at kiöpa sig Ollia. Upskiut icke din Bättring till Morgondagen; ty du west

icke

icke hwad dig des för innan hända kan. Kom ihog Christi Kallelse: **I dag: I dag. En sen ånger beledsagas åfta af fruktan och förtwiflan; men en tidig bättring har Tro och Hopp i följe med sig.**

Sloden ökte sig och förswann: Kiällan flöt sakta, och des Bräddar wordo fulla; Så ombyter sig åfta den Fattigas och Rikas tillstånd. Har du nog, slös icke: äst du fattig, låt nöja dig. **Mycket kan i aftagande bli intet: Litet kan i tilwäxande bli stort.**

Låt ditt Bröd fara öfwer Wattn, så warder du det i Längden igänfinnandes. Gif och dig skall gifwit warda: Låt icke Solen gå ned öfwer din Wrede; Tillgif, och dig skall tillgifwit warda. Se Christendömens kårta begrep: **Gif och Tillgif.**

Fer Gud dig hälsa; så spotskas du. Lägger Han dig Siukdom uppå; så knorrar du. Både i Med- och Motgång wiker du af Wägen. O galne folk! tackar du så

din

din GUD? **När och i hwad skall då HERren finna dig trogen?**

HWad förjer du öfwer Åhrswärten, du Wantrogne? West du icke, at det är Gudi lika lätt, antingen at låta nederrägna Manna af Himmelen: eller ock at utsända Gråshoppor, som förtära Grödan. **HERRans Godhet är icke mindre än Hans Allmakt och Rättfärdighet.**

YEte dig så i dine Barns närwaro, som du will, at de skola bete sig i din frånwaro. Låt icke Ungdomen höra otuktigt tal, kif eller bannor; ty den smak kärillet en gång får, behåller det. **Mäßingen ärgas af Ettikio, och af Swafwel tar Sölfret till sig en swarta.**

YAsliken dräper med sin syn: Belackaren med sin tunga. Gif icke din tunga tygel, utan låt Förståndet regera des tömmar; så skall du icke behöfwa att beklaga din fåwitska. Swärdets ägg är skarpt, och sargar Kroppen: Tungans Swärd är skarpare, och går in till Siälen.

Den

Den sin tunga förwarar, frälsar sitt Lif: den henne mißbrukar, gier det til spillo.

GAck ut ifrån Sodom, det är: rena ditt Hiärta, och öfwergif ditt egit Lif. Räkna det för en Åhra at få besegla sanningen med din Död och ditt Blod. Den sitt Lif behåller, han skall mista det: men den sitt Lif mister, han skall behålla det.

I Din strid mot Sathan bruka Bönen; så skall frimodighet styrka dig: Tron förswara dig: Hoppet gie dig Seger. Hwar ingen Kamp är, där är ingen Seger: Hwar ingen Seger är, där är ingen Crona.

GAtt icke lit till det förgängeliga, mätte hända Hafwet upswälgde det: en Eld förtärde det: en tiuf afhände dig det. Hwar bleswe då din tröst? eller ock hwad gagnade dig alt ditt goda, om du med rika Korn-Bonden i hast finge höra den häpneliga röstен: Du Dåre, i denne Natt skall din Siål ifrån dig tagen warda.

Hålt

Häll icke din Siäl fahl; ty hon är en gång dyrt nog återlöst. Förwarar du henne, så är hon behållen: förlorar du henne, så är hon ewinnerliga förtappad. **Esau bårtsålde till Jacob sin förstfödslo-rätt för en Gryn-wälling; Mången borgar bårt sin Siäl för en enda fyrck.**

Wär icke säker i Lyckan, och wällustig i goda dagar, utan måttelig i Glädie. Möter dig något Kors, bemanna dig med tålamod; så skall du uthärda i striden. Will Wälluſt förleda dig, bruka **Bön** och **Faſto**; så skall du winna Seger. Det högsta Mål af Människians Fullkomlighet är: **Utstå ondt, och afstå wälluſt.**

Wät aldrig **Hopp** och **Frucktan** wika ifrån dig. Wiker Frucktan, så föhr Hoppet dig i säkerhet: Wiker Hoppet, så leder Frucktan dig i förtwiflan. **Tänk så på Råden, at du icke förtörnar Rättfärdigheten: fruckta så för Rättfärdigheten, at du må finna Råd.**

Förhåf

Förhäf dig icke öfwer den Fattige, och utle icke den Wanskapelige. Den din Nästa fattig giorde, förlänte dig förmågo, at underhiälpa hans mangel: Den honom wanskapte, gaf dig Behaglighet, at ödmiukas. **När du ser elände i din Broders ansigte, lät honom finna barmhärtighet i din ögon.**

Förropa dig icke på dine Förfäders bedrifter: utan war Man för dig sielfwan. Ändock Askan är af hög Härkomst, efter Elden är ett så ädelt element, så räknas hon likwäl för ett förackteligit stoft. **Liufligare äro de Lagerblan, som på Träden grönska, än de, hwilka med de Dödas prydnader i Grafwen förwisna.**

Af lust till Lära och Wishet; så skall ditt Förstånds mörker förswinna. Talet skillier dig ifrån Creaturen; Men Wishet giör dig större än andra Människior. En Wis Man är såsom en Lede-stiärna, den de Wägfarande ställa sig till rättelse. En oklok Människia är lik en Lykta utan Lius, den ingen leda kan. **Slip-stenen skärper Stålet: Lära, Förståndet.**

Tilla tigande är fuller ett stort prof af Wishet; Men Tal är Wishetens förnämligaste prydnad. Så mycket klarare som Stålet glänzer, när det poleras i Mästarens hand; så mycket härligare lyser ock Förståndet i talande än tigande. Större delen af Werldslig Wishet består däruti:

At tala och tiga i Tid.

Bruka Läkedom för nöd skull, och icke för någon Wane. Willia Läkiarens första försök icke anslå; så lägg dig ingalunda ut på diupet med honom; ty då har du ju säkert prof, att all hans grund består i Gißning. Bättre är, at du låter ankomma på Naturens hiälp, än at du med honom ingår ett Lifs- och Wälfärds Wåg-spel. Lär af mitt olyckeliga exempel,

at, hwaräst hastig Läkedom ej hiälper till hälsan, där giör långligit Läkedoms bruk Siukdomen obotelig.

Räcka dig icke Döden, och frukta icke eller för honom. Det förra utwisar otålighet: Det senare förtwiflan. Bägge undwiker du, om du allenast lefwer i Christelig beredskap.

Den, som dör, förr än han dör, han skall få lefwa.

Låt

Låt ingen dag gå förbi, med mindre du icke öfwerser ditt Synda-Regiſter och ſluter din Synda-räkning. Bekiän hwad du felat: Ångra hwad du bekiänt: afſtå hwad du ångrat; och, om du ſå fortfar, **har du i döden icke mer än en dag at ångra.**

Glöm ej din Döpelſes Förbund. Tänk! at du icke allenaſt är rättfärdigad i CHRISTO, genom Hans död: utan ock frjad ifrån Syndſens Wälde; det förra fordrar af dig **Tro**; det ſenare **Helgelſe.** **Därföre tro, ſå at du ock Chriſteligen lefwer: Lef ſå, at du ock rätteligen tror.**

Gif akt på dig ſielfwan, och håll dig för din egen Fiende, ſå ſkall du undwika mycken ſynd; ehuru du i det Ondas bedrifwande kan dölja dig för Människior, ſå ſlipper du dock aldrig ditt Samwetes förwitande. **Det måſte ju wara en bedrägelig hemlighet, när dina Giärningar bära wittne emot dig både i Döden och i Upſtåndelſen.**

Jämnför detta **förgångeliga** emot det **Ewiga**; så skall du finna till hwad Hopp du kallad äst. Lyft din hog ifrån Jorden och detta kalla Mörkret, och ställ dina tankar till den saliga Himmelen, det **sanna Liuset** som bärtdrifwer **Rattens skugga.** O! huru wäl är mig, så åfta jag tänker på Gud. **Jorden är mitt fängelse: Himmelen min frihet.**

Gif icke Wredena inrymme, på det du ej i en droppa Wattn må upwäckia ett stormande Haf: eller af en dold gnista upblåsa en förtärande Eld. Den en wäpande Wrede förekommer, släcker Glöden i sin första början: den Wreden utöser, giuter Ollia till Lågans häftighet. **Naturlig wrede insmyger sig wäl i de wisas bröst; men hwilar i Dårars barm.**

En klok och försigtig Människias besynnerlige egenskap är: at tiga när dårar tala; Och ändock han intet nämner, betygar likwäl hans tystlåtenhet misnöje öfwer deras fåkunnighet. **Hwad skulle Näktergalens Röst**

Röst emot Korpens rop: och Lutans Behaglighet emot Trummans ramlande?

JAg will giſwa dig en Wäns Råd: Tål och hoppas: och det ſkall leda dig igenom Werlden.

För

För Konungar, Råd, Befallningshafwande Och Domare.

Ett Trå rotade sig, och under des Grenar sökte hwar Man skugga. Du önskar dig Konunga-Wälde; men öfwerwäga omsorgen mot Åhran, så skall du finna betänkeligt, at undergifwa dig en så odrägelig tunga. Kasta icke så mycket dina ögon på de bewäpnade Soldater, som stå wid Kongl. Thronen, som på de beträngde Undersåtare, hwilka Konungen om hiälp åfta med bön och tårar anropa. **Så klare som stenarne lysa i Konungens Crona: så sorgeligit är åfta Konungens sinne.**

DEn Öfwerhet, som sin Spira widtager, mera at wisa myndighet än kärlek, är närmare at öfwa Tyrannj, än at befrämia Lands-fred. Lycksalig är den Konung, hwil-

hwilken grundar sin Regering med Nåd och mildhet i Undersåtarenas hiärtan; men ändå lyckſaligare Hans Undersåtare. Han förmår alt öfwer Folket; men Billigheten alt öfwer honom. **At winna Seger, är mycket; Men at winna ſig ſielf och med ſig ſielf ſine Undersåtares Hiärtan, är faſt mera.**

OM Konungen träl för Wälluſt och Girughet; ſå är Riket utſatt för Ärmod och Ödeläggelſe. **Wälluſten fräter hans egit Lif: Girugheten förſtör Undersåtarenas trefnad.**

HAfwet ſtod lungt och ſtilla: Wädret ſaktade ſig: Luften war liuflig och klar: Marken grönſkade: och Träden blomſtrades. Fred föder af ſig all Lyckſalighet. En fredſam Konung är större, än den Härar fångne föhr. Den ſenare är lik en Man, ſom förſwarar ſin Åker emot ſin Granne, och förtrampar därmedelſt ſå wäl den ſom ſin Näſtas: Den förre är lik en, ſom i Skiörd-Andene hiälper till Bärgnings. Då alt ſtår i Krigzlåga, är Lag och Rätt land-förwiſt; men i Freds-tider uphiälpas de afmattade Konſter, det ödelagde Lands-bruk, de förkränkte och ohelgade Stadgar. **Fred föder: Ofred öder.**

I, ſom

J, som hälsas ibland Landsens Äldste, och föhren Konungens egit Ämbete, haſwen Trohet i hiärtat: Sanning i Munnen: Allware i Giärningen; Talen, som J menen: och menen, såsom J talen. **Klokhet utan Trohet, är illistighet: Upriktighet med Sanning, är Rätträdighet.**

Ändemålet, dit hän alla Rådslag syfta, bör förnämligast wara det **allmänna bästa**, hwart till hörer **Landets frid och hwars Mans förkofring.** Kunna icke Rikets gränßor utwidgas; så måge de allenast förswaras och befredas. Kan Undersåtaren icke i alt winna frihet; så är nog, at han allenast i Pålagan niuter någon lisa. Den, som öker Konungens Ränta, med Undersåtarenas skada, är lik den, hwilken uttorkar alla de bäckar, som leda Wattnet till Hans Herres Qwarn-dammar; Men den Landet delar för sin egen Winning skull, **han har pantsatt sin Siäl.**

Är dig något högt Ämbete i befallning gifwit; wisa, at du förtiänt det med Förstånd, och utföhr det med Rätträdighet. För all ting öfwa Trohet mot din Herre,

re, och Barmhärtighet mot din Nästa: Glöm icke, at de ej äro dina fiender, som du hafwer at dela emellan, utan Landsens barn och bröder. **Trohet förwarar Konungens Rätt: Barmhärtighet ser på Undersåtarenas bästa.**

Afgiör ingen Sak efter Betienternes berättelse, utan efter egit utletande; Deras tankar må du wäl förnimma, men icke strart följia deras Förslag. Bruka dig sielf som ögat, at se alt; men dem i stället för handen, at uträtta något. **Det måtte wara en slått Styresman, som så träder till Roret, at Båtsmannen skall wisa honom Farten.**

I Dom haf GUD för ögon: Lagen i hiärtat: och ömhet i Samwetet. Förhåll icke Enkiones Rätt: och fördölg ej den Faderlösas tårar, på det, at ropet däraf icke må tränga sig up till Himmelen, och draga hämd öfwer dig. Upskiut icke Saken för din Wäns skull, at den oskyldige ej må lida för din skull. När du undersökt Ährendet, så ransaka dig sielf; Finner du intet med dig, så gif Dom i Saken.

Den, som dömer efter sitt bästa Förstånd och Samwete, han har följt de renaste skiål.

Sänk icke Rättwisans Wåg dit Guld-Magneten hemligt ligger. En öppen hand giör ett tillslutit öga. Bruka icke Konster, utan utred de konstlandes omswep och snaror. Den Domaren, hwilken at wisa sitt Förstånd, wränger Rätten hwart han will, han är med ett dyrt Ja och Amen förbannad.

En wrångwis Domare, den icke har rena händer och Seder, han är Landet skadeligare, än de Tje Ægyptiske plågor: Han är giftigare än Pestilentzan, och smittosammare än Spetälskan; hwarföre han ock, till andras Helbregdas bibehållande, borde utdriswas af Staden. Det är bättre, at Achan stenas utan för Lägret, än at Menigheten, för hans skull skall förgås.

För

För
Lärare och Åhörare.

ÄSt du kallad till Läro-Ämbetet; så lef icke annorlunda, än du lärer; ty elljeſt kan Gud taga den gyllene Tungan utur den roſacktige Achans Tiäll, hwareſt hon intet annat giör, än ropar till honom om hämd och ſtraff. **Den Läraren, ſom annorlunda lefwer än han lärer, han är en förmummad Diäfwul.**

WAr icke af de löſa Beſtrykare, ſom predika Folket ur Landet: utan af de Torndönsbarn, ſom wäckia up Syndaren af ſin ſäkerhets ſömn. Predika ſå Tron, at du ock fordrar på des fruchter. Låt ingen Siäl, igenom din Wärdslöshet, omkomma, ty GUD ſkall kräfja hans blod utur dine hand. För all ting fly den ſnåle girugheten, ſom en allmän Farſot i Ståndet. Det är en god Präſtmans rätta känneteckn, när han med trygt Samwete kan ſäija: **Jag ſökte Eder, och icke Edart.**

Föhr ditt Ämbete troliga, så skola Andans gåfwor dig i ymnoghet tillfalla. **Den mycket har, honom skall mera gifwit warda: den litet har, honom skall ock det Litla ifrån tagit warda.**

Ryke Mannen låg i Pino-rummet, och beddes en droppa Wattn at få swalka sig med, och han fick icke; sedan bad han, at Lazarus måtte få stiga neder och förwara hans fäm bröder; Men Abraham swarade honom: **de hafwa Mosen och Propheterne, höre them.** I Åhörare, låten icke edre Lärare giöra sitt arbete med suckan; Warer warnade at rätt skicka Eder i Tiden. **Den, som försummar sin kallelse, beklagar försent sin förtappelse.**

Ryfet blomstras: Den ogudacktige grönskas: Yxen är satt till Roten på Träet. **O Land! Land! Land! hör HErrans Ord.**

Sede-

Sede-Tillämpningar I Gemeen.

JAg ser intet nytt och föränderligit; Allt går bårt och kommer åter. Sommaren sluter sig i Hösten: Hösten i Wintren: Wintren i Wåhren. Allt går bårt och kommer åter; Jag ser intet nytt och föränderligit.

EN Man satt fast, och råkade i elände, honom öfwerkom fattigdom, som en Wandrare, och Armod som en bewäpnad Man. Han satte sig neder i stoftet, och wälsignade Gud. Af honom lära Wi: **HERren gaf och HERren tog, wälsignat ware HERrans namn!** Hwem det war, och at han fick dubbelt igän emot det, han förr ägde, weten J wäl.

UTi min eländes tid såg jag Människians både lika och olika beskaffenhet; Konungen och Undersåtarena; de höge och de låge: den Rike med den fattige, gingo hwar om annan. Tiänaren red, och hans Herre gick til fots; Men alla hade de enahanda Ingång till- och Utgång af Werlden.

Emellan

EMellan den, som på Thronen sitter, och den, som står wid Qwarnen: emellan den lycklige på Jorden och den olyckſalige; är ingen annan åtſkillnad, än Guds Nåd allena. Och är det dig icke fördolt, at Han, när Honom täckes, kan i ett **Nu** störta den Mäktige af Sätet: och uphöja den Ringa.

UT med en rinnande ström, dör Wattnet med ett ſtilla fall och behagelig Liuflighet störte ſig ned för Klipporne, gick den Enſlige, och, under betraktande af Wågornes ſikande åt Hafwet, ſom deras förſta Urſprung, påminte ſig den Lärdomen: **at han åter ſkulle bli till Jord, hwaraf han kommen war.** De här och där wid ſtranden uptigande och haſtigt utſlocknande blädror, kommo honom at ſucka: **Gode GUD! Liknas dock Människian wid en blädra.**

WId det en rik Giruger dog, hörde jag ett ropande: **Far wäl med din frögd; din glädie är ute;** utan twifwel at betekna, det all hans härlighet tillika med hans lif nu hade en ände.

Jag

JAg såg Hafwets swallande och Wågornes brusande; snart häfde de sig up emot Himmelen: snart störte de sig nederst åt diupet; men åndan af deras Wrede war ett löst och drifwande skum.

MOrgonrodnan upgick liuflig och klar, och giorde Lusten ren och behagelig: Foglarne sungo: och Diuren frögdade sig; men innan Solen skridde till Middags-Linien, förbytte dagen sin klarhet, och om Orwållen stod alt i mörker och bedröfwelse.

JFrån Solens Upgång in till des Nedergång påstod ett skifte: Floderna lupo af och till: ett Folk gick bårt, ett annat kom åter; Åndteligen war hwarken de förstas eller sidstas rum mera summit.

* * * * *
* * * *

Eden ligger förborgad i flinto; men genom stålets tillhiälp bryter han sig fram i en gnistrande blysning. Siälen är förborgad i Kroppen, och genom flit och idkesamhet lysa hennes härliga Wärkningar.

Ord-båfningar upsluka bärgen: Den Giruge will upsluka hela Jorden.

En Hungrigas wida innädöme kan mättas af en ringa säd; men den Snålas tränga Öga traktar efter all Werlden.

Medelmättighet är en rolig egendom.

Lydna är bättre än Offer, men olydna är en Trulldoms synd.

Rede är Förnuftets bränne-sot.

Ijshet är sin egen Lön.

Som

Som Rosor komma af Törne, och Diamanter af Sten-Klippor; Så härstämmer åsta Dygd af ringa Härkomst.

Ambras lukt kännes icke mot Hwit-löcken: icke-eller hinner den Wisas sedige swar och sparsamme Ord emot Dårens stortalighet.

Agaten söker strå: Magneten Järnet; Så söker ock den Försiktige icke så mycket utwärtes anseende, som Sinnens likhet.

Järn och Stål råstas af Wattn: Hiärtat frätes af sorg.

Saltet i Elden giör ett smattrande; Af Mißsämja upkommer Eder och Bansap.

Regnbogen är till sina färgor omskiftelig; men flere förändringar finner du i den ostadigas Sinne.

Camæleon förbyter intet så åsta sin Huds färg, som Smickraren sina åtbörder, hwilket nu måste heta: **At skicka sig i Tiden.**

TRo icke den Illistige, han wisar Wattnet, och menar Elden.

EN öppen Hand och tillsluten Mun behagar GUD.

ATt se Nästans fel, äro wi skarp-synte som Lo-diur; Men wid wåre egne blinde som Mullwadar.

ILl Dufwans fromhet är af nöden Ormsens illistighet.

DEt är ett härligit beröm, när den Fattigas Läppar äro dine Gästwors Basun.

* * * * *
* * * *

TWänne Dygder pryda en Konung förnämligaſt: och twänne hans Underſåtare; men den tredie är alles deras Begynnelſe. **Barmhärtighet** och **Rättwiſa** Konungen: **Trohet** och **Sanning** Tiänaren; Men **Gudsfruktan** är källan till alt godt.

FYra ſlags Sinnen äro mig förhatelige, och det fämte drager jag en ſky före. Den **Giruges**, ſom har, och niuter icke: Den **Högfärdigas**, ſom wet ſitt urſprung, och känner ſig icke: **Smickrarens**, ſom talar wäl, och menar det icke: **Förſmädarens**, ſom liuger, och ſkiäms dock icke; Men den Människia, ſom ſtiäl, och är icke nödſtält, hans Wanart bör ſtraffas med döden.

TWänne ſlags Människior hyſa en förtärande Eld i ſin barm: Den **Wredſinte** och **Skiöraktige**.

TWänne ting tiäna wäl wid hwarannan, och twänne icke: Magneten och Järnet; Krutet och Elden.

Hwad för twänne Bröder war för litet, det war för fyra nog. De förre sämdes icke, och förödde sitt: De senare förliktes, och ökte sitt.

En fåwitsk rosade sig af sin Hustrus Dejelighet för en annan, och frågade honom: Huru hans wore fatter? Han swarade: Hon war af långt sämre förmåner; dock hade hennes Moder, näst Gudsfrucktan, lärdt henne fyra nästan de ringaste Diurs egenskaper; Spinnelens, som wirkar med sina händer, och bor i Kommga-Palatz: Bjens, som tida år ute at söka sötma af Blomstren, och giör sig Honung: Myrans, som kräker på sin Gienwåg, och samlar Winterfödan: Gråshoppans, som älskar sin Maka och Ungar. Ej! sade den fåwitske: Det är alt onödigheter.

Trenne Människior möttes åt och undrade på hwarannan: Den Win-ögde, Näs-löse och Sne-munte. Den Win-ögde bad den Näs-löse tala rätt: Den Näs-löse bad den

Sne-

Sne-munte le rätt: den Sne-munte bad den Win-ögde se rätt. **Hwar hade sitt fel, och straffade dock den andras.**

JAg war utsatt för twå plågor, och den tredie följde mig alt jämt efter: En långsam Proceſs, en ledsam Granne, och en trätosam Qwinna. Jag förliktes med min Wederdeloman, och slapp Proceſſen: Jag flytte bo, och lämnade Grannen; **Men mitt Hus-Kors kunde jag aldrig undkomma.**

EN säg en annan blåsa fram för sig i Wädret, och sade: Denne lägger kalt Wattn i blöt; förståendes därmed, at han giorde en fåfäng Giärning.*

EN glad Allmoso-gifware hörde en Penning-girugan klaga, at han förtagit sig på sitt förråd, och i stället för en Fyrk gifwit den fattige i förseende en långt drygare penning. Den Andre sade: Nu ser jag at det är så i sanning: Gullet går utur Grufwan med des

* Om sådane säjes ock, at de klyfwa strå och kuyta Agnar.

des Malms förminskande; men ur den Girugas hand, nästan med des Siäls förlust.

TWänne Ting äro uti sitt utwidgande grufwelige at påse: En häftig Wåd-eld, som fräter omkring sig och alt förtärer: En wäxande Wattu-flod, som bryter sig utom sin Dämning, och icke allenast bårtsköllier Jordenes Wäxt och Gröda: utan ock försänker Folk, Hus och hela Städer. Så äro ock, en omild Fjende, som Land och Rike förhärjer och ödelägger: och en tyrannisk Konung, som utgiuter oskyldigt Blod.

EN beklagade för enom androm: At honom woro siu bedröfwelser åkomne, och begynte at upräkna dem. Den andre föll honom i talet, säjandes: Bed GUD, och om de än wore siutjo sinom siu, så skall du undkomma dem alla.

Af

AF twänne slags Människior tog jag mig Lärdomar, och deras Tal war som Ordspråk och som de Klokas Gåtor: **Den Wise och den Gråhårige.**

TWänne Ting lämnar jag dig i synnerhet at betrakta: **Döden och Domen.**

För

För Hustrur, Männ, Föräldrar, Barn och Bröder, Samt Tiänstefolk.

DEt är mycket, at en dygdig Qwinna räknas för den Gudfruktigas Arfwedel på Jorden; men det will dock litet säja emot hennes Wärdighet. Hon är det Liffens Trä, som i tino Huse blomstras Lyckſalighet. Gullet förtar hon des glantz, och Sölfret des Wärde: ja, hon är yppare at ſkattas än Pärlan i ſin Pärlemo.

SÖker du dig ſkattar: en trogen Qwinna är en ſkatt, den ſig ſielf förwarar; Men förwarar hon ſig icke ſielf; ſå är hon ſinom Manne ett glödande hett järn i hans barm, och hans förmågos förtärande mahl.

EN Qwinna, den ſig icke i tukt häller, är lik en utkaſtad Åtel, dit Korparne flyga at taga ſig roſ.

Straffa

Traffa mig icke för Twetalighet; ty hos dem Ondom röjer jag felen; men hos dem Frommom rosar jag deras Dygd; dock, at döma owäldugt, bör man icke så mycket tadla på Qwinnan, hon giordes ju af Mansens Sido-ref.

Jag håller wäl med Syrach före, at Qwinnans list är öfwer Ormsens list; men hwad skall jag då döma om mig sielfwan, som äfwen är född af ena Qwinno.

Tryter Man eller Qwinna sitt Äktenskap, så är det fuller en lika stor synd; dock finner jag den åtskillnad därwid wara, at, där Hustrun är otrogen, där är hela Boet förskiämt.

Ejonets rytande är förskräckeligit; men en twär Mans Wrede går genom Märg och Ben.

Ho fasar icke för Åskians blixt och liungande? och ho grämer sig icke wid Tyrannens Trug och hot?

Ett Trä-eller Koppar-Beläte behåller sitt grymma skick; men en wred Man förgrymmar mångfaldigt sin skapnad med sin hys och Anletes förwandlande.

En Eld gick ut, hwars Låga war outsläckelig: Alla de, som des fahrlighet sågo, jämrade sig. Denne Elden war Oenighet emellan Man och Qwinna, hwilken, hwarken

med Råd eller förmaningar, hos dem kunde ſtillas; ty deras Förſtånd war förwändt i Raſerj, och de fördes fångne i Drakens ſiättrar.

Daggen liſar Gräſet: Rägnet ſuktar Jorden, och giör Åkrarne fruchtſamme; ſå ſkaffar ock Sämja emellan Man och Qwinna tilldrägt och Wälſignelſe.

Den ſina Föräldrar icke i wördning håller, ſåg honom: **Hans förråd ſkall ſom Agnar och ſom ſtoftet under Himmelen förſtrös, och hans namn ſkall utur hans Släckte utſkrapat warda.**

Mine Föräldrar! O I mine kiäreſte Föräldrar! efter den Högſte Eder mig ifrånſkildt i de ſpädare Åhren; måtte det dock nu Honom icke obehagligit wara, om jag Edert ſtoft och Aſka wördar och wälſignar.

Jorden utſpridde en angenäm lukt och liuflighet, hwilken, lika ſom de ſwalkande dunſter efter ett fruchtbart Morgon-rägn, ſteg up åt Högden: Detta war det hugneliga behag,

hag, som, medelst sämja emellan Bröder, åstadkommes, hwars liuflighet tränger sig genom Skyarne, och är ett täckeligit Offer för Gudz ögon.

Är Tiänaren trogen och lydig, så fullbordar han sin skyldighet. Wäl honom! om han allenast hafwer ett enfaldigt Öga och ödmiukt hiärta.

För Sig sielf.

JAg har sund och helbregda warit: Jag har ock siuk och skröpelig warit. I det förra tillstånd behagade mig Werlden: i det senare lärde jag känna GUD.

MIn Pläga är min egen Giärnings Lön. Jag gick i Örtagårdenom / och tog af det förbudna Trädets frucht; Nu kan jag icke undgå min egen Dom.

KJäre Bröder! I / som weten mitt tillstånd / och hwad mig öfwergått / kunnen lätteligen finna / at jag / utom GUDs särdeles Nåd / icke förmått draga min Kors-Börda med tålamod.

DU undrar / at jag säger mig icke frukta för döden. Jag wäntar honom som en Wän: och / om han än komme som en fiende / skall jag i GUDs kraft öfwerwinna honom.

OM jag / under mitt kors och siukdoms twång / icke hade det hoppet / at winna frihet genom döden / så wo-

re

re jag nu i mitt elände den olyckſaligaſte Människia, ja uſlare än alla Creatur på Jorden; **Då wore mitt Lif en plåga: mitt födelſe förtappelſe.**

JAg biuder mina Wänner och fiender ett lika kiärligit farwäl; ty GUD wet, at jag dör med ett förſonligit hiärta.

NÄr jag tänker på dig, o Jeruſalem! ſom oſwantill är, ſå trängtar mitt Hiärta efter dig, ja, efter Jeruſalem, mitt Fädernesland, och efter dig HErre JESU, ſom äſt Konungen där inne.

HWar är den **Nya Staden?** Jag will dit at ſe des ſtora härlighet, des Por: ar och Murar: des Gator och många Boningar: Des Borgare och mäktiga Konung; Jag will dit utur denne bedröfwelige Pilegrimsfärden, och taga mig glädie.

KOm mildeſte Medlare, HERre JESU! kom och frälſa mig! Kom GUD, min Salighet! Kom HERre, du alla Hedningars Tröſt!

O!

O! gläd dig min Siäl, och war glad du skiöna Förstes dotter; Ty Konungen kommer, Han hafwer lust till tina skiönhet, och den Skiönaste ibland Människiors Barn älskar ditt Smycke. Wäl dig min Siäl: Wäl dig altid och ewinnerliga!

EN dag skall det heta: Si Tabernaklet ibland Människiorna! Ty det första är förgängit; Si! Jag giör all ting ny.

SE här mitt Lefwernes Beskrifning: Jag har icke warit fri för Människliga swagheter, utan haft mina stora fel och brister; Men lofwat ware GUD! når jag förlorat mig i synd, har jag igänfunnit mig i ånger. Når jag någon förtörnat, har det hemligen aggat mig. Enslighet har warit min ro, och betraktelser min Tidsfördrif. Wedermöda har giordt mig äldre än Åhren; ty Siukdom och Kors hafwa sig

icke

icke wid mig skildt. Sömnlösa har giordt mig många bedröfweliga Nätter. Läkedom har bragt mig i diupare elände. Knitt i min högsta Bedröfwelse har jag dock åsta warit glad. Nu wäntar jag Döden, och åstundar högeligen at lösas utur mitt Ok. Frågar du mig Wägen till min Salighet! Jag wet ingen annan: än JESUM CHRISTUM och Honom Korsfästan.

Du, som träder på min Graf, spotskas icke åt mitt Stoft: Hwad du är, har jag warit: och hwad jag är, skall du ock blifwa.

Här hwilar den: Hwars Ande sig i HERranom hwilar.

Här-

Härhos föllia

Lägre POËTISKE Infall,

vid

Åtskillige Betraktelser,

Som äfven till en Del af föregående

Dede-Läror

åro lämpelige.

Deße Infall har man somlige sielf fattat:
somlige åter åro Minnet förekomne af det Förråd man sig hos Andra samkat.

Wål

Wäl begynt är half ändat.

DEn, som har wäl begynt, han half till ändan synes,
Det Wärk gick aldrig wäl, som ej med Gud begynnes.

Upmuntring till GUDs Lof.

Lät oß hwar på sitt sätt dens Höghstas Godhet låfwa;
Hwar äger gifwa tack, som hafwer undfått gåfwa.

Det minsta Creatur lofwar sin Skapare.

Fast Gräset är så klent, Gråshoppan ganska späder;
Så wittna de om Gud, hwar Munn om Honom qwäder.

Hwart Land har sin Del af GUDs Godhet.

Ändock wårt Land ej är så rikt af Palmer blifwit;
Så se wi dock Guds Lof i Biörke-Barken skrifwit.

Öfwer det förlorade och återwundne Paradiset.

Tänk på det Paradis! som blef af synd fördårfwat;
Men mer på det, som Gud oß öpnat och förwärfwat.

Det förgängeliga Lifwets Flygtighet.

Ditt Lif, en Andedrägt, kan som en Blådra swimma;
O! at du lärde dock din kårta Tid besinna.

Bättringens Nödwändighet.

Hwar giöre tidig bot, och dröje intet länger;
Det är för sent, når Gud sin Nåde-Dörr tilstänger.

Nöjets Winning.

Säll den i fattigt Hus har altid glada Dagar,
Hans Förråd ök's ju mer, ju minder han sig klagar.

Åhrsens Tider wara i sin Omwäxling.

Så länge Werlden står, skall ej des Wäxling stana;
Ty Tiden håller jämt och trägit wid sin Wana.

Nåd föllier Nöden.

Ehwo, som stadigt kan Guds Nåd och Hiälp förbida,
Han hafwer ingen nöd af alt, det han skall lida.

Alla födas wi fuller till en werld; men till olika öde.

I Tiden skillier Oß ett Lyda och Befalla;
Men lika Födelse och Utgång ha' Wi alla.

All

All Lycka kommer ofwan efter.

Hur' säll den ena sig kan för den andra tycka;
Är dock Guds Råd allen', som skiftar all Wår Lycka.

Förſonlighet och Barmhärtighet böra öfwas.

När du din Nästa ser af Nöd ell' Ånger gråta;
Ach! glöm då icke bårt: at Gie och at Förlåta.

Öfwer Gud-förgiätne Människior.

Om hwarken Nöd ell' Lust kan dig med Gud förena:
I hwad för Tillstånd will du då din HERre tiena?

Öfwer den Girugas Omättelighet.

Ett häftigt Jordefall kan hela Bärgen glupa:
Den Snåle wille wäl ha' Jorden i sin strupa.

GUD förser Offret.

Gud, han kan skaffa Råd, när som Wi sielfwe sofwa;
Ja, han kan gifwa mer, än Hoppet kan Oß lofwa.

Upfostringens Beskaffenhet.

I weten: Trädets Frucht han smakar mäst af Saften;
Så tror: Upfostring har ock äfwen samma Kraften.

Flit öker Wisdom.

Som stålet flintan skiär, at Elden börjar blysa:
Så will ock Siälens drift igenom Arbet' lysa.

Alla Ting hafwa icke enahanda Beskaffenhet.

Hwad likt och olikt är, mäst' du betänka noga;
Ett låter sig ej straxt ihop med annat foga.

Öfwer Skiöraktighet och Wrede.

Fly, som ett dödligt Gift, de twänne Laster lede,
Som hemligt tära dig: Skiöraktighet och Wrede.

Öfwer Högfärd, List, Förtal och Snålhet, samt stöld.

Ach! måtte Högfärd, List, Förtal och Snålhet stana,
Samt stöld utur Wårt Land gå baklängs på sin Bana. *

Alla se wi Nästans Fel.

Nog kan du andras fel på dina fingrar weta;
Men dina har du swårt i egen Barm at leta.

Tun-

* Förstå: At Tiufwar måtte hängas.

Tungan en skadelig Lemm.

Med Swärdets skarpa ägg har mången dödad blifwet;
Men Tungans hwaßa swärd har flere bragt om lifwet.

Penningen hiälper ingen i Dödsstunden.

We! den i synden dör, för den är Hoppet ute;
Hwad är at äga alt, och sakna Gud på slute?

Sämja föder Tilldrägt.

Med Sämja kan man Hus och hela Städer winna:
Med Twedrägt kunna Hus och hela Städer swinna.

Skiönhet är bedrägelig.

Den i sitt Giftermål för Dygden Skiönhet wälljer,
Han mycket obetänkt för Skalet kiärnan sälljer.

Smälek föder Ähra.

Wäl den Gud håller Wärd sin smälek här at bära,
Han skall ock en gång bli' delaktig af Guds Ähra.

De Rättfärdigas Strids-tekn och Wapn.

Jag förde Trones Skiöld, när nöden böd mig strida:
Jag gaf Beständighet Post på min högra sida:
På Siälens Wänstra Flyg'l min Bön bewäpnad stod:
Och Hopp om Himlens Ståd i hinderhåld jag drog.

Altid

Ältid är ett hinder i wägen.

Ehur' du mångt beſwär i Werlden genomtränger;
Så ſins dock något, ſom i Döden efterhänger.

Konunga-Cronan är omgifwen med Omſorger.

Du ſer de troupper an, ſom Kungens Lif-Wakt hålla:
De Sårar ſer du ej, ſom hans bekymmer wålla.

En Konung bör hafwa ſtora egenſkaper.

Där höfwes ſtyrka till en Kunga-Crona bära;
Den bör ha' mycken Dygd, ſom will näſt Gud ha' Ähra.

I Underſåtarenas kärlek beſtår Konungens ſtörſta Wälde.

Den Konung, ſom ſin makt i Folkets kärlek grundar,
Han hafwer Wälde nog och mer, än han åſtundar.

Wälluſt och Girughet giöra Riket öde.

Twar Wälluſt wälde fått, där blir ſnart Riket öde:
Twar Snålhet Spiran föhr, där ſwinner Landſens gröde.

Fred giör Riket Lyckſaligt.

Fred ſtiftar Lag och Rätt: Fred Åkerbruket hägnar:
Fred ſtillar roſ och mord: Fred frja konſter fägnar.

Rätt-

Rättfärdighet och Råd, Trohet och Sanning samt Gudsfruktan äro nödige Dygder i Landet.

O! at Rättfärdighet och Råd här måtte mötas,
Samt Tro och Sanning med, och Herrans fruktan skiötas.

Råd är Konungens hälsa i Styrelsen.

Ach! låten Edre Råd till Kungens bästa tiena;
Så menar Gud med Oß, som Wi med andre mena.

Råd är icke Råd, utan det till allmän nytta brukas.

Den ej till Landets Fred och hwars Mans bästa råder,
Är nådig utan hiälp: Barmhertig utan nåder.

Qwinnan är öfwer all jordisk Egendom.

Af alt hwad skapat är, ju Qwinnan ädlast skattas;
Och hwad är annat godt, når detta Goda fattas?

Qwinnan är Husets prydna.

Som Lampan utaf Guld gaf Templet dubbel prydna;
Så zirar Qwinnan ock sitt Hus med Tro och lydna.

Qwin-

Qwinnans Otro Mannens pläga.

Den Qwinna är sin Mann ett spiut uti hans sida,
Som bäddar blött hans Säng; men will på andra bida.

Tukt är Qwinno-prydnad.

En Qwinna utan tukt, är lik de Äplen snöda,
Som innan ruttne å'; men utan till syn's röda.

Synden är ärftelig.

Är Qwinnan stor i list och widt om Ormar snöda?
Så äre Wi ju sielf Hugg-Ormarnes afföda.

Hustruns otrohet skiämmer Huset.

Hor är en dödlig synd, gifs Mann ell' Qwinna skullen;
Dock Hustruns otrohet förskiämmer hela kullen.

Wrede söker Hämd.

Som Lejonet är grymt, når det i Wrede ryter;
Så ock en ilsken Mann med händen genombryter.

Wrede willar wisdom.

Med hwarken ord ell' Bön man Mansens wrede tämer;
Han fålas som en Gast, och liksom Äskian skrämer.

Sanning är icke twetal.

At röja Ondskans fel, och lämna dygden åhra,
Är icke tungor twå om tändrens stångsel bära.

Gåfwor pröfwa Domaren.

Man pröfwar med en sten: om Guld är godt och Wigtigt;
Man pröfwar ock med Guld: om hiärtat är upriktigt.

Det är ingen, utan Gud allena bekant, när Werlden skall förgå.

Gud ställer sielf det Uhr, som wisar sidsta stunden:
Han håller sielf det lod, som måter denne grunden.

Motgång lär Dygd.

Som Stiernor aldramäst i mörkret synas klara;
Så lyser Dygden ock i motgång, nöd och fara.

De Wise äre glade i sin Sorg.

Det är dem hälsosamt, at de i tårar bada;
Ty då de gråta mäst, fins deras hiertan glada.

Plågan är wår egen Giernings Lön.

Mitt straff är wälförtient: min Dårskap jag bekänner;
Ty mig min egen eld min egen ondska bränner.

Döden ändar alt Elände.

Jag kan mig wäl tillfreds med HERRans willja gifwa;
Min Jämmers Afton skall min Glädjes Morgon blifwa.

Efter Döden begyns wår hugnad.

När Lifwets kårta Dag förwänd's i långa Natten,
Så får jag dricka tröst af Zions Hälso-Watten.

At Dö med hopp och frimodighet.

Jag dör med hopp till Gud: tror Himlen om det bästa;
Jag dör ock nögd med mig, och enad med min Näste.

Öfwer sin Längtan till Himmelen.

Till dig *Jeruſalem* står all min hog och sinne,
Till dig och til min Gud, som Konungen där inne.

Ett

Ett annat.

Hwar är den Nya Stad, där Lambet har at råda?
Jag will des murar se: des härlighet beskåda.

Widare.

Kom HERre *JEsu*! kom! och från mitt twång mig frälsa;
Kom Gud min salighet! Du Hedningarnes Hälsa.

Öfwer sin glädie i Christo.

Mitt trötta Hufwud jag i *JEsu* knå nedsänker,
Och nu på intet mer, än Siälens glädie tänker.

Öfwer det nya Jerusalem.

En dag det heta skall (när Tiden ända fångit)
Si! jag giör all ting ny; det förſta är förgångit.

Siälens antwardande i Skaparens händer.

Gud! du som sielfwer åst Upståndelsen och Lifwet,
Tag nu till dig igån det Lif, som Du mig gifwit.

Öfwer sin winning i Döden.

Den ingen Läkar'konst från siukdom kunde frälsa,
Han tog sig tålamod, och sick i döden hälsa.

Till den om Grafwen wandrande.

Beſinna ho du äſt, ſom på min Grafſten trådar:
At i min Aſka du din egen Afbild ſkådar.

Öfwer ſin Graf.

Här ſmakar den ſin ro uti den kalla Sanden
Som i ſin ſälla dód till Gud upſände Anden.

Några
Under talande
Djur, Foglar, Trän
Och
Blomster, ꝛc.
anförde
Sede-Tillämpningar.

Före-

Före-tal.

ÆSOPI Påfund at skrifwa Fabler, har Phædrus berömmeligen efterfölgt. Under det, at de icke allenast infördt Foglar och Diur: utan ock stumma Trän talande, hafwa de uppå ett förblomerat, klokt och behageligit sätt, liknelse-wis föreställt Människian de aldranyttigaste Sede-Läror, rådfördt henne försigteliga, och afmålat Dygd och Odygd med sina egenteliga färgor. Detta Skrif-sätt är icke mindre nyttigt än angenämt; Men fordrar sannerligen wett och skarpsinnighet. Jag har allenast med några Sage-wis anförde Sede-Tillämpningar

welat

welat försöka hwad böjelighet hos mig till lika yrke kunde finnas. Jag förser mig härwid mera till Dygdens förswar, än jag fruktar för Af-undens mißgunst; Ty af samma Rosor, som Spinnelen tar sitt förgift: dir Bin sin Honing.

Fast Månan må sig täck till hwars behag framställa;
Så dierfwas Sundar dock uppå des klarhet skiälla.

Lejonet

LEJONET tog sig wälde öfwer Diuren: Örnen öfwer Foglarne: Basilisken öfwer alt det, som på Jordene kräfer. När de öfrige Creaturen det förnummo, sade de suckande: **Alt detta hafwe wi för Människians olydna skull.**

O! hur' har *Adams* fall utsträckt sig ganska wida;
Ty Creaturen ock för hans skull måste lida.

NÄr **Lejonet** förnam, at Örnen hade öfwerraskat en Hare, och giordt sig ett läckert byte, gick det honom swåra till sinnes, at hans Undersåte skulle påföras Wäld af främmande Herrskap, fördenskull gaf han ock en sträng befallning ut till Diuren: det, i fall någon af Örnens Undergifne dem hände at förekomma, de då ingen af dem skulle skona, utan på lika sätt wäldsammeligen döda. **Undersåtarena böra niuta trygghet under Öfwerhetens wingar.**

I, hwilkas Fullmakts Bref den Högstes Hand har skrifwit,
Tror, till E'rt Folks förswar, är E'r det Wälde gifwit.

ELEMENTerne sölte hwar för annan företräde: **Elden** bewisle sin härkomst wara ofwanefter, emedan des låga altid swäfwade up åt: **Luften** tillwitte

sig en lika fördel, ty han sade: sig härska under Himmelen: Kattnet påstod sin Rättighet, efter det fördes af och till i Skyarne: Jorden, som altid tålig och föraktad, teg härwid en stund; men brast omsider ut: Kiäre Bröder! en Dag lärer giöra Oß alla lika. Såg mig du Högfärdige hwad blir wår åtskillnad i Grafwen?

Om Högfärd Oß ej lärdt wår wanskligbet förgåta;
Så skulle mången ej så stort om *Rangen* träta.

Gjäßen gåfwo sig ut för Swanor, och ehuruwäl deras kårta halsar och elljest slättare utseende rögde dem: mente de icke desto mindre hafwa lärdt Swanens Seder, efter de en gång uti Siön råkat i deras följe. Ankan, för hwilken detta påståendet skiedde, kände dem noga; men sade i en förståld enfaldighet: Ja wäl, I stälte Foglar, I åren Swanorne i alt ej olike; tagen mig icke till mißtycke, om jag ock frågar Eder: Hwadan I kommen? de swarade: Wi hafwe nyß warit och afmätt floden. Ankan sade widare: Jag har hördt så mycket talas om Swanens

sång

sång; men án aldrig haft den lyckan at få höra des låte. Kiäre! lämnen mig den förmån, at ock få höra Eder härliga röst. I det Giäßen begynte uphöja sin stämma, satte de till med ett ynkeligit kaklande. Då kunde Ankan ej längre dölja sin harm, utan uppenbart giorde giäck af deras sielfstagne myndighet, säjandes: O hwad skam! nu willja ock Giäßen heta Swanor. **Gif dig aldrig högre ut án du ár, på det at ock den ringare icke må bespotta dig.**

Nu will en **Hustru Fru**, en **Jungfru Fröken** heta;
Dock, ho för diupt tar till, får rátta *Titlen* weta.

Flugan fastnade i **Spinnelens** Garn, och undkom swárligen faran. Wid Sol-skienet flög hon áter fram, och satte sig något afsides. Spinnelen sade: kiäre! hwad fruktar du? flyg närmare, sätt dig på nátet. Stor tack, sade Flugan, jag har nyligen så wál warit dár.

Brándt barn skyr elden.

Ho faran undangádt, plár sedan warsam blifwa;
Men säkre Mánn'skior sig alt jámt i fara gifwa.

Rättan förwitte Mullwaden, at han gräfwer i Jorden. Ja, sade Mullwaden, och du, du gräfwer i Liken.

Se til at du en ann' med skam ej öfwerhopar;
Ty mången får det swar, som han i Skogen ropar.

Lejonet fordrade skatt af diuren, och förtrodde Wargen och Räfwen upbörden. Efter något skifte märkte man, hur deras förmåga, emot allas förmodan, tilwärte, ja så, at, i det stället de förr bebodt håll och trånga kulor, de nu låto upbygga sig präktige boningar. När detta blef Lejonet förebragt, sade han: Det är mig kiärt, at mine Tienare och Undersåtare förkofra sig, allenast det icke skier med min och det allmänne bästas skada. Imedlertid betiente sig Wargen wid alla förfall af Räfwens Råd, och Räfwen af Wargens styrkia, och blefwo de såtaste Wänner. Åter wardt Konungen om förebragt: At de pålagt hans Undersåtare dubbel tunga. Måtte hända, sade Konungen, at ock otrogne Tienare åta mitt bröd, och niuta af mig sin lön; men så medgier icke Rättwisan, at genast låta antasta dem, utan jag will hänskiuta Saken till Domaren. Biörnen satt Domare. Wid samma tillfälle war ock en Hare angifwen för Otrohet och at han undan-

dandölgt en hoper Kohl-plantor. Medan Förhöret skiedde, blef Haren först tillspord: Om han war skyldig till detta angifwande? Han nekade fuller först till gierningen; men efter nogare utletande, bekände han sitt brott af blödighet och fruktan, och blef dömd till Döden. Sedan förekom Hiorten, och berättade: Huru som Wargen och Räfwen, då de upburit af honom Horn uti Skatt (hwilken hwar efter sin art gifwa skulle) Älfwen begiärt något för deras möda, Hwartill då Hiorten swarat: sig intet äga, hafwa de med Wåld brutit honom Hornen af Hufwudet. Domaren sade: I Ogierningsmän! hwad hafwen I häremot at inwända? De nekade enständigt. Hiorten steg fram och wiste sitt Hufwud wara blodigt och sårt. Domaren sade: Såret är än friskt: Wißerligen hafwen i burit händer på den oskyldiga. Räfwen beropade sig på Wargens, och Wargen på Räfwens Wittnesbörd, at de woro obrottsliga, hwilket de widare wille bewisa, om dem allenast lämnades upskof till andra dagen. Hiorten beropade sig likaledes på Wittnen. Saken blef till följande dagen upskuten. Imedlertid insunno de Anklagade sig hos Domaren, som med dem hade ett lika Willdiurs Kynne, med Begåfningar af Får och Giäß, samt förskaffade sig Bewis, at man sedt Hiortar någon tid tillförene stångas med hwar annan, och at de sönderbrutit sine Horn. När de nu följjande Dagen företrädde, frågade Domaren Hiorten: Hwad han hade för Wittnen? Han swarade: Hela sin Slägt.

Do-

Domaren sade: Alt nog. Din Klagan synes helt obillig, efter du ej har andra Wittnen än din Slåkt: därtillmed är det troligit, at du miſt Hornen i Brunſten, och de andra Hiortar ſtångat dem af dig. Swaremot Wargen och Räfwen, ſom ett från hwar annan wida afſkilt Slåkte, wål kunde tillåtas at bära Wittne med eller mot hwar annan, om de, til öfwerflöd, till deras oſkulds intygande, icke hade at förete ett ſå kraftigt bewis; I anſeende hwartill de ock för ditt Åtal härmed aldeles befrjas. Af denne Saga flyta följande Lärdomar, förſt: **At Winning underhåller mängens Wänſkap.** För det andra: **At de minſt felaktige ſtraffas, men grofwe Förbrytare gå frje;** Och ytterſt: **At Gåfwor förblinda Domarens ögon.**

För winſt bli'r wänſkap ſökt: groft brott det räknas föga:
En altid öppen hand giör ett tillſlutit öga.

Örnen tog ſig Näſte på en Bärgsklint; nedan för Bärget ſtod någon tiock ſkog, där Korpar, Kråkor och Skator hade ſitt tillhåld. En ſkuten Hiort lade ſig ut med bärget och Dog. Deße ſenare Rof-foglar funno här en färdig måltid. När Örnen blef dem warſe, flög han dit, jagar

jagar dem undan, och bemäktigar sig roswet. De Undandresne wille icke umbära denne Kräslighet; men emedan de funno sig för swaga at giöra något försök mot Örnen, lade de råd at förrasta hans Ungar. Om morgonen i dagningen woro de wakne, då de äfwen fingo se Örnen swäfwande af och till i luften, och sänka sig nedan för bärget, i det samma togo de sin flygt åt Bärgs-klinten, och innan de wäl hinte sättia sig, begynte Skatan på at sqwattra. Örnen undrade på hwad det betydde, och hwad som war å färde, flög up åt bärget, och fann sitt bo antastat och sine Ungar i fara. Fördärfwarena sökte undanflygt, blefwo snöpligen afwiste, och undkommo med stor Lifs-fara. Lär häraf: At icke taga den Sqwalleraktige i råd med dig.

De å' de bästa Råd, som uti råd å' trogne;
Men lätta tungor bör man aldrig hålla mogne.

Emellan Åhrsens fyra tider upwärte en oenighet. Wåhren förwitte Wintren des långliga hwila: Sommaren förekastade Wåhren des ofruchtsamme blomstrande: Hösten förebrådde Sommaren des sena mognad: Wintren steg fram, och, utan at nämna om Höstens magre skiörd, talte betänksamt: Inman Oß emellan skall bliswa någon owänskap, undandrager jag mig gierna, skiönt emot Naturens lag, den Oß tilldelte Ordning;

ning; men ser till at med mitt uteslutande icke bliswer en brist i Ähret. **En har altid den andras hiälp af nöden.**

Tänk! du, som dårligt dig af egit bistånd gläder:
En Hök upwärmes tidt af minsta Sparfwens fiäder *

EN merendels lika beskaffenhet war med de **fyra Sinnen**, som trodde sig nästan kunna umbära hwar annan, och till öfwerflöd, utur sitt antal aldeles utstöto **Känslen**. **Munnen** mente sig hafwa nog af **Smaken**: Näsan af **Lukten**: Ögat af **Synen**: Örat af **Hörslen**. När nu **Känslen**, som dock har sitt tillhåld i alla kropsens delar, och jämwäl i hwar och en af de förenämde, förnam deras spotska, sade han: När Munnen, Näsan, Ögat och Örat mist känslen, så tror jag, at det icke är långt till ändan för dem.

Ett Ulyr, som skiötes rätt, sitt egit lopp syn's mana;
Men straxt en fiäder bräck's, mäst' hela Wärket stana.

Hö-

* Det berättes, at när Höken i kalt wäder bliswer stel, så at han sig ej sielf wärma kan, han då skall taga sig en Sparf under Wingen, af hwilkens wärma han qwicknar, sedan låter han Sparfwen fara frj för sin wälgärning. Häraf flyter äfwen en härlig lärdom för de otacksamme.

Höken hade hördt, at några Sparfwar woro sarga-
de af skott. Han flög ut, och, under det han sökte sig
rof, blef han warse en skock af dem, hwilka icke woro sene at
döllja sig. Han wände konsten i listighet, och bröt sig wid
återflygten ett löf, ställandes sin kosa fram den Wägen, hwil-
ken han kommen war. Wid det Sparfwarne woro honom
warse, och skulle åter döllja sig, ropade han: Sig hafwa
plåster för de sårade. En lätt-trogen enfaldighet förde en
fram, som räckte foten till honom; han wefwade löfwet bäst
han kunde om Såret, och bad Sparfwen se: om han icke
war wäl förbunden, och i det samma högg han honom be-
händigt bägge ögonen ut. **Så brukar den Sni-
kne både konst och illfundighet at skada sin
Nästa.**

Swad wäld ej hinner till, det måste List beställa;
Swar kraften intet kan, där måst' nu Argbet giälla.

Sparfwen och Hämplingen möttes åt i en
Hamp-Åker, och, under öfwerflödigt förråd af Spis-
ning, kommo de icke allenast öfwerens at därstädes flitigt rå-
kas: utan ock ingingo förtrolighet och wänskap med hwaran-
nan. Wanan bragte dem til wanart, och de förnötte hela
sin dag i öfwerflöd. Bonden, at förekomma sin skada, stäl-

te dem förſåt, och med ett behändigt grep, i ett ögneblick, afhände dem liſwet. Så gick det ock den **Slösaktige**, ſom ſlog ſig til wälluſt; Mitt under hans bäſta glädie förraſkade honom Döden. **Wälluſt öpnar mångom dörren till grafwen.**

Märk! låttia år en ſång, på hwilken Satan hwilar:
Och Wälluſt år ett mål, helt öppet för hans pilar.

Räfwen råkade **Wargen** i ſtukligit tillſtånd, och frågade: Hwad tienſt han af honom begiärade? Ingen annan, ſade Wargen, utan at du förſkonar mig för widare beſök. **Smikrarens höflighet hålles för miſstänkt.**

Tro icke Smicker tal och Ord, ſom liuſligt glida;
Man ſätter hwaſſa Swärd uti en Sammets ſkida.

Om CROCODILEN, en Orm i floden Nilo uti Ægypten, berättes, at han ömkeligen ſtall kunna gråta, ja ſkråna ſom ett barn, hwarmedelſt han ſöker bedrägeligen bringa de Människior om liſwet, ſom af hans gråt bewekes, at träda till honom. **Björnen** begiärte gråtandes Räfwens hiälp; Räfwen wände ſig twärt ifrån honom, ſäjande: Det åre *Crocodil*-Tårar. *

Där-

Däremot berättes om ett Diur, HYÆNA benämdt, at det med lek skall sökia läcka Hundar till sig, med hwilka det sedan kiärligt och förtroligt kan häfwa sig, till des det ser sitt ram at twinga Lif och Anda ur dem. **Wargen** hölt ett stimm, och böd Fåret i Lek med sig; Nej, sade Fåret, Kattans Lek är Råttans död. **Märk! under Tårar, så wäl som Lek och Löje, kan finnas sweklighet.** *

** Hur' mångens Hiärta ler, fast ögonen å' wåta.
Hur mångens Ögon glåd's, som kan i Hiärtat gråta.

En **Häst** i sitt bästa skede, fann hos sig en hemlig siukdom, och frågade alle om Läke-böte. **Tamelen** gaf honom förslag på **Storken**, som hos **Lejonet**, för sina å daga gifne många märkelige prof, nyligen warit antagen till Hof-Medicus. Hästen skyndar sig till Läkiaren, och, efter anmälande, får tillträde. Så snart han wiste sig, sade Storken: Man kan se att denne är en *Patient*; frågade honom: Hwar i hans siuka bestod? Den andra klagade sig öfwer ett inwärtes slitande. Ej! sade Storken, Det är lätt at bota, allenast wid mitt förordnande *Dieten* i akt tages. Däruppå satte han sielf honom

till en begynnelse med Näbben ett starckt Clistir, och bød derhos, han skulle nu akta sig för salt Wattn, och altid hålla sig wid Friskt gräs. Patienten infant sig flitigt hos Läkiaren, och fortsattes med förenämde Ränselse dageligen en tid bårtåt, hwaraf Hästen blef så medtagen, at i det stället han förr kunde gå till Storken, Storken nu måtte komma till honom. Under påstående Cur blef Hästen äfwen ansatt af en Bröst-siuka, hwaremot Storken war genast färdig med åderlåtande: hugger honom ett håll under halsen, och låter en hoper blod utrinna, säjandes: O! hwad stygg blod; hade icke detta utkommit, så hade han, innan ett Dygn, legat död. Någon tid härefter fann Patienten sig alt swagare och swagare, då man åter flere resor fortfor med Åderlåtning, hwarefter, i stället för en förwäntad hälsa, orkelösa och Wanmäktighet sig infunno. Nu, sade Storken, är alt det onda utöst: Nu hafwa både Magan och blodet sin rätta gång och beskaffenhet, således har man hittat på sielfwa siukdomens ursprung: härefter warda ett nytt Lif och nya Krafter sig infinnande; begiärte därmed Wedergällning för sin möda. Patienten säg sig beswiken, och i glädie at slippa widare marterande, bød gifwa honom något rundeligit, på det, sade han, at fast man råkat i skadan, man dock må undwika skammen. Sedan söktes Råd hos alla dem, som råd gifwa kunde; men Storken hade lagt så god grund till bättring, at intet försök mera wille anslå; änteligen begiärar ock Strutzen allenast at se på den Siuka.

När

När sådant wardt efterlåtit, sade han: Slemma *Doctorer* hafwa här wist sine prof; men får jag läggia handen härwid, så står alt det förfallna ännu at uprättas. Den Siuke, (som wiste sig ingen så stor plåga wara öfrig, som den han redan undergått) swarade i ett tåligt sinne: Man tillåte ock denna fritt försök med mig. Här uppå följde hopetals blandningar och Salwor, Krydder och Tillredelser; dock alt förgiäfwes. När nu alt Hopp war ute, sade Patienten: **Ach! jag olyckelige, som på mig sielf måst förfara det jag af andra tillförene har hördt: At i Läkiare-Konsten finnes de måsta Kläpare.**

O ädla Läkar-Konst! dig bord' ett ewigt wärde,
Så framt uti ditt Skrå ej fans för många Lärde.

NÄr Wägorne hade sakteligen lagt sig till hwila, och den behageliga Afton-swalkan bebodadt Nattens ankomst, flögo de för liuset flyggande **Läder-Lappar**, och de så kallade **Natt-kråkor** samt **Skade-glador** fram utur sine dålde Nästen, af hwilkas sällsamma flygt man sig någon skrämsel lätteligen taga kunde, i det de snart kastade sig fram och åter: snart, lika som häpnande för sig sielf/ sänkte sig neder åt Jorden. **Uglan** och **Ufwen** (hwilka

ka, om jag rätt mins, hafwa samma seder) mötte dem i mörkret, och frågade. **Om de icke wille förena sig, och göra en hel skara tillsamman, då de kunde taga något försök för sig,** de swarade: **ja;** och wardt en saselig swärm af slika ohyggelige Natt-foglar. **Odygd finner lätteligen Sällskap.**

Låt Oß på Uglor ej och Natte-skåfwor slåkta,
Som göra Natt till Dag, och uti Mörkret slåkta.

En **Rosen-** och en **Stickelbärs buske** runno up bredde wid hwar annan, och, efter några Åhrsens tiders ombyten, utspridde de sina rika grenar, och skötto sine taggige, doch smidige qwistar, den ene om den andre, lika som med späda Armar omfattandes sig inbördes. Detta gaf ett sådant utseende, som de sin Grann-sämja med en kiär och nära förening stadfästa wille. Hwad hände sig? När de få korta Somrar således hade i Sällhet räknat, begynte Rosen-busken (som trodde sig wara yppare) röras af afwund öfwer sin Grannes wälstånd, säijandes: **At des Qwistar betungade honom, hwarföre han begiärte, at den andra wille maka åt sig.** Stickelbärs buskan swarade: **Det Rum Naturen**

mig

mig ägnat, öfwergier jag icke så platt för din skull. Den förre förhåfde sig spotskeliga: Hwad tankar har du? Hwad tror du dig om med dina slämmiga Bär? West du icke, af Törnen tager man Rosor; hwilka ej allenast förnöja Ögonen: utan ock gifwa ifrån sig en wederqweckande Lukt och Smak. Stickelbärs buskan sade: Så tager man ock af Törne Bär, hwilka, efter sin Art och rätta bruk, åro Människiomen ganska gode och nyttige. Häraf wärte en uppenbar illwillia, så at Rosenbusken bad Trägårdsmästaren skillja sig wid sin Nabo, och flytta honom till lägligare ställe, förewändande, at de förhindrade hwar andras tilwäxt och förkofring. Trägårdsmästaren som trodde detta så i sanning wara, och icke kunde röna, at afwund hade stiftat denna begiäran, flytte Stickelbärs-Buskan ifrån sin Ort, och gaf honom en annan läglighet. Efter sin omsättning wille Stickelbärs-Buskan icke mera fort, utan war sorgelig at påse: fälte sina löf: miste sin grönska, och då man om Wåhren wäntade på des qwicknad och at den åter skulle taga sig, war den aldeles förtorkad. Ifrån

sam-

samma tima märkte man ock straxt, at Rosen-buskan (jag wet icke af hwad hemlig orsak) efter handen började at aftyna och, lika som i sorg öfwer sig sielfwan, dag om annan fälte både Rosor och Löf, tils ändteligen en kall Wißnad all des fägring omgaf, och den äfwen stod förtorkad. Häraf finnne Wi: **Huruledes, när den förmögnare harmas öfwer sin fattige Grannes förkofring, och icke lider en annan när sig bo, utan,** som det sägs: **äter ut hans förmåga; det då esom-oftast händer: At Wälsignelsen likaledes för den Af-undsiuke hemligen och efter hand förswinner.**

Hwar Af-und åker fram: står Sämden uppå medan;
Ho Nåstan stiälpa will, hans Mäte går i nedan.

Ett Palm-Pomerantz- och Lagerbärs-trå samt en Cypreſs woro planterade i en Regd. De förre förekaſtade Cypreſſen des ofruchtſamhet. Cypreſſen

swa-

swarade: Mine Wänner, när I utgioren Edre utlagor i blommor och frucht, stån I sedan torre och bara; däremot är jag, till Åskådarens nöje, altid grön. Kan du, så war gifmild, som Palm- Pomerantz- och Lagerbärs Träet: kan du icke, så war fri som Cypressen.

Kan du, som Palmen ej så ymnig frucht frambära;
Så lät Cypressen dig Behag och Frihet lära.

TULPANen, PIONen och Lillian stodo i en täck Blomstran, och ökte mångfaldigt Wåhrens prydna. Emot det, at deras Tid war ute, skiöt Keglikan sig fram, utspridandes sine Blan i en behagelig Linslighet. Bäst hon nu mente, at se de förre jämte sig i stadig flor och beständig Trefnad, fann hon oförtänkt en Morgon dem alla wara förswundna, och utbrast fördenskull i suckan:

O kårta Lust! deße föreboda mig min bårtgång, och kan åfwen hända, at jag i Morgon icke är mera här. Så swikfult är Werldsens Wäsende.

Wäl Oß! om Wi i Tid Wår Hog från Jorden wände:
Besinnande, at alt skall engång få en

Å N D E.

Register.

Sede-Läror i gemen Pag. 1.

För Konungar, Råd, Befallningshafwande och Domare, p. 12.

För Lärare och Åhörare p. 17.

Sede-Tillämpningar i gemen Pag. 19.

Andre p. 22.

An andre p. 25.

För Hustrur, Männ, Föräldrar, Barn och Bröder samt Tiänste-folk. p. 30.

För sig sielf p. 34.

Poëtiske Infall wid åtskillige betraktelser p. 38.

Några under talande Diur, Foglar, Trän och Blomster anförde Sede-Tillämpningar.

Företal Pag. 53.

Om Lejonets, Örnens, Delphinens och Basiliskens tagne Konungawälde p. 55.

Om Lejonet, som förnam, at Örnen hade öfwerraskat en af des undergifne ibid.

Om Elementren, som sökte hwar för annan företräde ibid.

Om Giäßen, som gåfwo sig ut för Swanor. p. 56.

Om Flugan som undkom Spinnelens garn. p. 57.

Om Råttan, som förwitte Mullwadan. p. 58.

Om Lejonet, som fordrade skatt af Diuren, och förtrodde Wargen och Räfwen Upbörden. ibid.

Om

Om Skatan, som med sitt saltvattrande rögde så wäl sitt som Korparnes och Kråkornes förehafwande at skada Örnens ungar. p. 60.
Oenighet emellan Åhrsens tider. p. 61.
Oenighet emellan de fem Sinnen p. 62.
Om Höken, som illistigt högg Ögonen ur Sparfwen. p. 63.
Om Sparfwen och Hämplingen, som i sine gode dagar, bleswo bragte om lifwet. ibid.
Om Räfwens besök hos Wargen i des sjuklige tillstånd. p. 64.
Om Crocodil-tårar och det Djurets Hyænæ bedrägelige lek p. 64. & 65.
Om Hästen, som skulle läkas af Storken och Strutzen ibid.
Om Låder-Lappar och de så kallade Natte-Kråkor samt Skade-Gladar, som i mörkret sökte Uglans och Ufwens sällskap. p. 67.
Om Rosen- och Stickelbärs Buskan, som bröto sin gran-sämja. p. 68.
Om Palm-Pomerants- och Lagerbärs Trän som förebrådde Cypressen des ofruchtsamhet. p. 70.
Om Neglikan, som såg Tulpanen, Pjonen och Lilljan wara förwißnade p. 71.

~~Femmea~~,
~~Sv. skönl. 1.~~
Ro-Kaunahuj. ja
Taide 2.
Frese

KPL. 2.

mf (2)